

TATÁR ZOLTÁN

TÉGLÁS

■ Egy régi naptár szerint kenyér hava volt és jó meleg. A nap, elvégezve szokásos penzumát, nyugaton immár az éjszakai pihenőhely felé kacsingatott, de még csak az alkony kapujához közeledett. Narancsszínű sugaraival komótosan babrált a város magasságain, vigyázón kísérte le a Kányamálnak a Szamosba simuló meredélyeit. Aztán puhán, szeretően végigsimogatta a Szent Mihály-templom égbe törő tornyát, lángba varázsolvá az aranykeresztet. A keleti látóhatár még messze ködlött, így távolabbra is elküldte búcsúzó sugarait. Valahol a Szent György-laktanya fölött átsiklott, és sárgába öltöztette a Kövespadot. Csak a Pillangó zsákutcától, kissé keletre tudott behatolni a Kövespad, majd az Orbán Balázs utcákba, kerülgetve a satnya ecetfákat, fennebb néhány elvirágzott hársfát. Egyenes sugarai nem tudták követni az utca kanyarulatát, így eltérferegtek egy darabig a kis térségen, majd búcsút vettek a keleti oldaltól is. A térség déli oldalára is már árnyék lopakodott, jótékony prudériával álcázva a Téglás-féle kármentőt.

Ott, ahol a Kövespad utca és a Méhes utca összeölelkezett, állt valamikor egy hosszú, földszintes, sárgára meszelt ház. A lenyugvó nap búcsúsugaraival még sárgábbnak tűnt, ablakai versengve verték vissza a lemenő tűzgömb sugarait, miközben fénybe mártották a szemközti épületeket. Az épületben talán üzlet is működött valamikor. A Méhes utcára nyíló ablakok egyike mögött lakott néhai keresztanyám. Tordai családok közötti, fiatalkori barátság során kerültem Jolánka néni karjai közé a keresztvízzel történő nyakon öntés céljából. Sorsunk hamar más-más irányba terelődött. Ő korán megözvegyült, alig néhány mézes hónapos boldogság után. Béla keresztapám frontharcosként szabadult meg a keresztapai gondoktól, anélkül hogy mérlegelhette volna a változások előnyét vagy hátrányát. Később, amikor én már kisajátítottam bátyám tordai keresztanyját, látva az enyém mostohaságát, valami még jobban megrontotta a szülők közötti komasági viszonyt. Keresztanyám, özvegyi tanácsalanságában, szemet vetett nagybátyámra, és kilesve egy váltságos házastársi momentumot, lélekápolás céljából magához csalogatta az ingatag férfit. Ez az önzetlen lelki gondozás tartott vagy fél évig. Lassan visszaállt a régi rend, megtörtént a nagy összeborulás, gyermekáldás is lett belőle. Minden helyére került, de a családok közötti viszony soha. Még akkor sem, amikor nagybátyámék az Orbán Balázs utca közepe tájára költöztek. Emlékszem, munkából hazamenet nagybátyám elkerülte ugyan a sarki ház ominózus bejáratát, de vigasztalásul annál többször tért be a búfelejtő Téglás-féle vendéglőbe, (hogy ne illessem a lealacsonyító kocsma címmel), bút felejteti vagy szép napokra emlékezni elmerengve. Ki tudja?

A Méhes utcáról jobbra kanyarodott egy hóstáti szekér: két szép fekete ló vontatta nem túl nagy szorgalommal. Talán ők is érezték a pirkadattól tartó robotot, a gazda sem erőltette, hát nyugodtan poroszkáltak a Kövespad felé lépésük ütemére bólogatva, mintegy önbiztatásul, sörényes fejükkel. Aztán az enyhe emelkedőn csak nekiveselkedtek, szaporázni kezdték patkóik csattogását a döngölt, köves földúton, s a szekér csatarázva zötykölődött a kiálló köveken. A hóstáti gazda ide-oda lódult a bakon. Lassan az utca térére szélesedő részére értek, s a lovak, csak úgy, gondolva az árnyék hűsítő hatására, Téglás előtt lecövekeltek. A gazda elismerően mosolygott, szíjkorbácsát a hám alá dugta, remás mozdulatokkal lekecmergett a bakról, némi szénát dobott a két vontatónak, majd derekát egyengetve elindult a szélesre tárt vendégváró ajtó felé. Az ellenkező irányból egy

másik atyafi érkezett egylovas szekeren, becurukkolt a kerítés mellé, két ujját pörge kalapja széléhez érintve köszönt az előbbinek.

Bentről még csak andalító zsongás szűrődött ki az utcára. Még kevesen voltak. Olyanok, akik már végeztek napi munkájukkal, és olyanok, akik nem is dolgoztak egész áldott nap, hacsak a poháremelgetés nem tekinthető munkának vagy inkább súlyemelő tevékenységnek. A vendéglő hosszúkás helyiség volt, a csapos pultja is ebben a dimenzióban helyezkedett el. A cinlemezzel bevont söntés asztalon temérdek üveg és pohár, közülük emelkedett ki a két rézcsap, a víz és a sör adagolója. Nem volt nehéz összetéveszteni a kettőt, főleg ha a vendég tekintetét ködfátyol tompította.

A söntésből az udvarra lehetett kimenni egy szűk kis folyosón. Itt húzódtak meg vagon sorban az egyszobás, komfort nélküli lakások. Hátul a Kovács család lakott Tóni nevű fiukkal. Kitűnő tornász volt az Ady-gimnázium csapatában. Aztán egy Ibolya keresztnevű tanárnő. Az első lakás a Tégláské volt, talán kis konyhával. Minden egy helyen volt, a lakásból szinte a kiszolgálópult mellé lehetett közelíteni. Ezen innen a kiszolgálásra váró szomjas emberek, a pult mögött Téglás Pista bácsi és felesége, Erzsike ténykedett. A kreol bőrű, fekete hajú asszonyság kissé nehézkesen mozgott, ugyanis kissé túlméretezett volt. Egyesek, de csak egymás közt, úgy élcelődtek, hogy inkább átugranák, mint hogy megkerüljék. Az italkimérés szaporán ment, mindketten végeztek. A kocsmárosné a töményt, férje a sört és a fröccsöt töltögette. Volt olyan, aki megéhezett, és enni szeretett volna. Erzsike néni főzött is, nem is akárhogy. Menő kaja volt a tarkapaszuly főzelék (ma, anyaországiás úrhatnámsággal, babgulyás!) füstölt házi kolbász feltéttel, lencse- vagy borsófőzelék, marhapörkölt vagy reszelt máj. Általában itókat követelő étkek kerültek a vendég tányérjába.

A vendéglőnek volt egy törzsgárdája, amely szinte mindennap támogató tiszteletét tette. Többen talán nem is azért tértek be Tégláshoz, hogy lerészegedjenek, ezt zsebük sem engedte meg. Hiányzott nekik a környezet, a késsel szeletelhető füst, egymás ugratása, a tréfálkozás vagy a félreeső asztaloknál az elmélyültebb beszélgetés a világ soráról, a várható termésről, esőről, szárazságról. Téglás nem tartozott a Pata utcai Sándor-, Sandri-csekné-, Gergely Jóska bácsi- és Pávai-féle kocsmasor konstellációjába, a Gergely-, Dranik-, Radics- félébe sem. De a jó szimatú vendégek át-átlátogattak egyikből a másikba. A látogatókat általában jól fogadták, főképpen ha derék fogyasztók és hangulatos emberek voltak. Így némult el az ivó, ha az ajtóban megjelent a Moldován-kocsmasor törzstagja, Jankó János. Elég volt, ha sztentori hangján egy operettária belépőjével lépett be az ajtón. Taps és ujjongás fogadta. Nagy tisztelet fogadta Dezsőt, a kárpitost, aki szintén a Pata utcából érkezett villámlátogatásra Tégláshoz. Dezső szakasztott filmfigura volt. 1948-ban készült és az ötvenes években vetítették a volt Royal moziban a *Kisvárosi ünnepnap* című francia vígjátékot, nálunk *Ünnepnap* címmel. A film rendezője, forgatókönyvírója és főszereplője Jacques Tati francia filmfenomén, François, a komikus postás szerepében, sok nézőt, köztük minket is, a X.B osztály szinte teljes létszámát nevettegetett meg a fetrengésig. Nos, Dezső a párhuzam megtestesítője volt. Vékony testalkatú, bajszos, ellenzős sapkával a fején tolta elmaradhatatlan kerékpárját, közben mindkét nadrágszárát csipesszel szorította lábához. Dezső belépője ezzel a komoly felszólítással indult: „Vigyázz, pihenj! Imához!” Hogy nem kavarta-e össze a szórendjét a honvédeknel vagy a leventéknél használatos parancsnak, nem tudni. De az biztos, hogy pillanatra mindenki haptákba vágta magát, addig, amíg a kommandírozó enyhébb hangon szólt oda Pista bácsinak: „Kettő deci Tarnopolt, de gyorsan!” Ez esetben a Tarnopol nem a hajdani galíciai városra vonatkozott, hanem a „monopolt” jelentette, a hajdani gabonapálinka elnevezését.

Délelőttönként gyér volt az ivó közönsége. Délután és estefelé indult be igazán a forgalom. Jöttek az iparosok, kétkézi munkások, ritkán a környéken lakó tisztviselők. Utóbbiak sebtében felhajtottak egy-egy kupicával, aztán ugyanúgy távoztak. Talán nem tartották magukhoz illőnek a színvonalat.

Az igazi fenntartó vendégek a hóstáti gazdák voltak. Reggel, mezőre menet, ha kissé kerülniük is kellett, egy kis előgyújtásért vagy erőgyújtásért beugrottak Tégláshoz. Este fáradtan, a földmunkától meggyötörten, napcserezett arccal, amelyet millió ránc barázdált, kérges kezükkel reszketve emelték a decispohár gabonapálinkát cserepes ajkukhoz. Néhány korty után kis pihenőt tartottak. Majd újabb kortyok enyhítették a feszültséget. Simulni kezdett az arc, halk sóhaj jelezte a megkönnyebbítő oldódást.

Ha úgy adódott, hogy a mértéket nem sikerült betartani, gyakran előfordult az össze-szólalkozás. Súlyosabb sértések megtorlásaként el-elcsattant egy pofon vagy egy keményebb ütés. Ha kitessékelték a kakaskodókat, a kocsmá előtt folyt a küzdelem. Néha a csizma szárából röppent a bicska, s a piros hóstáti vér összekeveredett az utca porával vagy sarával. Másnap a verekedők, ha összetalálkoztak, restelkedve húzták kalapjukat a szemükbe, kerülve egymás tekintetét.

A kocsmával szemben lakott a Szabó család. Miska, a hajdani Pillangó-telepi gyerek szívesen emlékezik vissza fiatalkori történésekre. Még gyerekként hallotta, hogy a hóstáti legények néha egy-egy hóstáti hajadonért is öltre mentek, különösen a bálók idején, vagy a szombati táncmultságokat követően. Misiék, mint iparoscsalád, jó viszonyban voltak Törökékkal, akik a tejet hordták hozzájuk, no meg Kilinékkal, nem titkolva a már nem gyerek, de még nem fiatalember Misi vonzalmát Kilin Ildikó hajadon iránt.

